

IN MEMORIAM. MELINDA JUDIT TORBÁGYI (1955–2023)

La 30 noiembrie 2023, după o lungă și grea suferință, părăsea prea curând această lume doamna Melinda Torbágyi, cea mai reputată specialistă în numismatică a Ungariei, personalitate universal recunoscută¹. Dispariția ei lasă un gol dureros în lumea cercetătorilor monetelor vechi de pretutindeni, lume care a cunoscut-o și a prețuit-o mereu, dar mai ales în viața academică maghiară. Fiindcă cea pe care o comemorăm acum a reprezentat cu strălucire nu doar o înaltă competență profesională, ci și un model de savant animat de o caldă umanitate, cu o atitudine civilizată și deschisă – un model uman de care avem cu toții mereu nevoie.

Originară din Budapesta, oraș unde s-a născut la 17 octombrie 1955 și a trăit întreaga viață, Melinda Torbágyi a manifestat de timpuriu înclinații pentru arheologie. S-a format la prestigioasa universitate “Eötvös Loránd”, în cadrul Facultății

de Științe Umaniste. Încă de atunci a optat ferm pentru studierea Antichității, având un interes special pentru monetele epocii. Marea ei pasiune a rămas mereu numismatică; acestui domeniu de cunoaștere și-a dedicat întreaga viață, aproape în exclusivitate.

După absolvire a lucrat o vreme la Muzeul de Istorie al orașului Budapesta; din 1980 a devenit și membră a Societății Numismatice Maghiare și curator al colecției monetare a acesteia. Ocazional a participat și la cercetările arheologice ale Muzeului din Székesfehérvár (1981–1982). Dar în 1984 s-a angajat la Cabinetul Numismatic al Muzeului Național Maghiar, instituție căreia îi va rămâne devotată până la capăt; începând din 1990 a funcționat ca și curator al colecției de monete grecești, iar din 1992 – al întregii colecții antice. A exercitat conducerea întregului cabinet între anii 1993–2020.

În paralel, Melinda Torbágyi și-a sporit mereu competența de cercetător performant. Merită amintit faptul că, pe parcursul carierei, a beneficiat de burse de studiu și stagii de lucru la instituții

¹ Adresăm și pe această cale mulțumiri călduroase conducerii Societății Numismatice Maghiare și îndeosebi doamnei secretar Erika Mísic, care ne-a oferit cu generozitate datele necesare (cele personale și cele bibliografice, ca și portretul fotografic) pentru întocmirea acestui articol memorial.

prestigioase de profil la Atena, Saarbrücken, Oxford, Londra ori Sofia.

Putem afirma că întreaga ei viață și energie creatoare a fost dedicată numismaticii antice. Doamna M. Torbágyi și-a luat doctoratul în 1988 cu o teză despre circulația monetelor grecești în bazinul carpatic. Dar începuse să publice contribuții științifice încă din 1984. A abordat practic toate componentele domeniului: monetele grecești și elenistice, monetăria barbară din Europa centrală, emisiunile romane și tardo-romane. Chiar dacă uneori a urmărit și probleme ale unor piese antice ori tezaur de pe alte meridiane, cele mai multe contribuții privesc spațiul mării Câmpii panonice. Și trebuie să amintim că a manifestat interes și pentru chestiunile teoretice ale științei monetelor vechi.

Între marile ei realizări amintim mai întâi trei volume din *Sylloge Numorum Graecorum* pentru Ungaria, apoi un volum din seria *Die Fundmünzen der römischen Zeit in Ungarn*, precum și trei volume de *Regesten der antiken Fundmünzen und Münzhorte in Ungarn*. Toate reprezintă contribuții savante extrem de necesare cercetării, în consonanță cu programele majore de cercetare din Europa și toate deschid, de fapt, direcții de lucru ce se cer continuate. Opera ei științifică este însă mult mai vastă, însumând 14 volume și peste 80 de studii științifice (unele în colaborare); dintre acestea din urmă, cele mai multe (37) privesc monetăria celtică, 11 se referă la monete antice grecești, 22 la cele romane, iar câte 5 abordează diverse colecții, respectiv aspecte teoretice ale specialității. Multe au apărut în limbi de circulație internațională, uneori publicate în periodice și volume de înaltă ținută.

La toate acestea se adaugă un număr impresionant (59) de recenzii și prezentări de publicații de specialitate din Ungaria și din întreaga lume. Mai mult decât alți colegi, Melinda Torbágyi a înțeles importanța acestor eforturi pentru dialogul științific și pentru dezvoltarea spiritului critic sănătos în viața academică. A cultivat cu perseverență acest gen, uneori pe nedrept subapreciat, de-a lungul întregii sale vieți. Și credem că astfel a adus un aport prețios și la statutarea științei numismaticii în conștiința istorică a contemporanilor.

Alături de opera științifică, doamna M. Torbágyi a desfășurat o largă activitate publicistică, menită să ofere rezultatele numismaticii unui public amator cât mai larg. Includem aici 25 de scrieri de popularizare, dar și un număr mult mai mare de prezentări scurte ale muncii numismaților, pentru toate perioadele istorice, făcând rezultatele ei accesibile și celor neinițiați – texte lucrate cu competența specialistului. Este o muncă migăloasă, adesea

desconsiderată (atât de profesioniștii științei, cât și de marele public), acaparatoare și istovitoare, dar extrem de necesară pentru validarea cercetării academice în ochii societății civile. Și este semnificativ că dânsa a dăruit mereu timp și energie acestei preocupări. Rezultatele se văd în aprecierea evidentă pe care societatea și mass-media maghiare o acordă domeniului.

În același sens, al deschiderii istoriei antice spre marele public, și-a înțeles și activitatea muzeografică: a organizat numeroase expoziții (unele itinerante) ale Muzeului Național Maghiar ori ale altor muzee, s-a îngrijit de popularizarea lor prin scris, a întreținut regulat cronică descoperirilor monetare și cea a creșterii Cabinetului Numismatic, a dezvoltat relațiile cu colecționarii și a făcut cunoscut istoricul unor prestigioase colecții monetare din trecut.

Pe lângă toate acestea, se evidențiază și rolul d-nei Melinda Torbágyi ca membru marcant al Societății Numismatice Maghiare, căreia i-a fost secretar general (1993–2005) și apoi președinte (2005–2020). Mereu activă în cadrul ei, s-a ocupat nu numai de colecția monetară a acesteia, ci și de revista *Numizmatikai Közlöny* – la început doar colaboratoare asiduă, din 1997 redactor, iar din 2005 redactor-șef. Era mereu prezentă la reuniunile și activitățile Societății, iar în anul 2001 a organizat exemplar sesiunea internațională jubiliară dedicată centenarului acesteia.

Toată această muncă susținută și rodnică i-a adus unanimă apreciere, atât acasă, cât și în comunitatea academică internațională. Era o prezență obișnuită a congreselor și simpozioanelor de specialitate. A predat regulat cursuri de numismatică și istorie monetară antică la Universitățile din Budapesta și Pécs. Dar a jucat un rol formativ chiar pentru mulți colegi, mai ales prin colaborările dezvoltate cu aceștia.

Alături de toate cele de mai sus, se evidențiază o persoană corectă, caldă și generoasă, apreciată de toți cei care au cunoscut-o. Pentru doamna Melinda Torbágyi, lumea academică a fost adăvărata sa familie, pentru care a arătat mereu constantă grijă și afecțiune. Alături de atâția alți specialiști din toată Europa, și colegii români au avut parte de erudiția și prietenia ei. Și cu toții îi vom resimți dureros lipsa.

Requiescat in pace aeterna.

Radu Ardevan

BIBLIOGRAFIE

Cărti

Görög éremforgalom a Kárpát-medencében, Budapest (1988), teză de doctorat dactilografiată.

Aranykincs Savariából: Római kori pénzlelet Szombathely határából. Goldschatz aus Savaria, Vas megyei múzeumok katalógusai 150, Szombathely (1992) (cu G. Kiss).

Sylloge Nummorum Graecorum, Hungary. 1. Hispania-Sicilia, Part. 1: Hispania-Apulia, Milano (1992).

Sylloge Nummorum Graecorum, Hungary. 1. Hispania-Sicilia, Part 2: Calabria-Bruttium, Milano (1992).

Sylloge Nummorum Graecorum, Hungary. 1. Hispania-Sicilia, Part 3: Sicilia, Milano (1993).

Römische Münzen in der Museumssammlung: Katalóg IV. Rímske zbierky, Komárno (1994) (cu M. Bakos și Vera Lányi).

Kiss Nagy András: Éremkiállítás, Kecskemét, Képtár 1995. július 29 – szeptember 10, Kecskemét (1995) (cu Á. Nagy).

Der spätrömische Münzschatzfund von Tokorcs, Budapest (1998), (cu Katalin Bíró-Sey și Magdolna Medgyes).

Die Fundmünzen der römischen Zeit in Ungarn. Band III.: Komitat Komárom-Esztergom, FMRU 3, Berlin – Budapest (1999) (cu Vera Lányi și Fr. Redő).

Monete celtiche in Ungheria, Milano (2000).

A magyar pénz története: a kezdetektől napjainkig, Budapest (2012) (cu L. Pallos și Cs. Tóth).

Regesten der antiken Fundmünzen und Münzhorte in Ungarn, I (Komitat Tolna) – II (Komitat Veszprém) – (Komitat Vas), Budapest (2017) (cu P. Prohászka).

Studii și articole

Die Münzprägung der Eravisker, AArchASH 36 (1984), 161–196.

Circulation of Thasos coins in Transylvania, *Proceedings of the 10th International Congress of Numismatics*, London (1986), 23–25.

A kisszederjesi görög éremlelet. Greek coin find from Kisszederjes, NK 84–85 (1985–1986), 13–25.

Greek colonial coins in Intercisa, Pannonia Inferior, QT 7 (1988), 269–286.

Egy ismeretlen lelőhelyű dyrrhachiumi éremkincs Magyarországról. Ein Dyrrhachiumer Münzschatz aus Ungarn mit unbekanntem Fundort, NK 88–89 (1989–1990), 3–12.

Griechischer Münzumlauf im Karpatenbecken, AArchASH 43 (1991), 25–55.

Fundmünzbericht: 1987–1988, AArchASH 45 (1993), 75–81 (cu Katalin Bíró-Sey și Vera Lányi).

Umlauf der Münzen von Apollonia und Dyrrhachium im Karpatenbecken, *Proceedings of the 11th International Congress of Numismatics*, Louvain-la-Neuve (1993), 119–122.

Római éremleletek Magyarországon: Megjegyzések az FMRU munkálataihoz. Bemerkungen zu den FMRU-Arbeiten, Á. Nagy (szerk.), *A numizmatika és a társtudományok: Konferencia Szegeden 1993. október 25–26*, Szeged (1994), 61–64.

A Szombathely – Herényi római aranyéremlelet. Der römische Münzfund von Szombathely – Herény, NK 92–93 (1993–1994), 27–34.

Keltiské mince v západnom Madarsku. Keltische Münzen in Westungarn, *Numizmatika* 14 (1996), 6–11.

A Magyar Nemzeti Múzeum Éremtárának új szerzeményeiből 1993–1995. Aus den Neuerwerbungen des Münzkabinetts des Ungarischen Nationalmuseums 1993–1995, NK 94–95 (1995–1996), 115–121 (cu Vera Héri și L. Pallos).

Keltische Münzprägung im Gebiet Ungarns, NZ 104–105 (1997), 7–17.

Zalaszentgróti antoninianus lelet, ZM 8 (1997), 105–114.

Bemerkungen zur Chronologie der keltischen Münzen von Kapostaler Typ, *Stephanos Nomismatikos Edith Schönert-Geiss zum 65. Geburtstag*, Berlin (1998), 631–642.

Elfelejtett római éremleletek III. rész. Im Vergessenheit geratene römische Münzfunde III. Teil, NK 96–97 (1997–1998), 7–15.

Mince v Panónii v 1. storocí n. 1., *Numizmatika* 17 (1998), 5–8.

Római aranyéremlelet, NK 96–97 (1997–1998), 176–177.

A rákosi (Kroisbachi) lelet. Die keltische Münzfund in Kroisbach (1910), Melinda Torbágyi, Krisztina Bertok (szerk.), *Emlékkönyv Bíró-Sey Katalin és Gedai István születésnapjára*, Budapest (1999), 61–83.

A római font: La livre romaine, A. Ulrich (szerk.), *Numizmatika és társtudományok*, 3, Nyíregyháza (1999), 81–91 (cu K. Karlovits).

Die Anfänge des römischen Münzumlaufs in Pannonien, B. Kluge, B. Weisser (Hrsg.), *XII. Numismatischer Kongress Berlin 1997: Akten – Proceedings – Actes*, Berlin (1997), 630–633.

A Magyar Nemzeti Múzeum Éremtárának új szerzeményeiből 1996–1997, NK 96–97 (1997–1998), 169–173 (cu L. Pallos și Cs. Tóth).

Notes on the Roman coin circulation in Pannonia after 375, *Proceedings on the 2nd International Numismatic Congress in Croatia, October 15–17, 1998*, Opatija (2000), 47–56.

Az ókor hagyatéka – pénzek, Á. Mikó, Katalin Sinkó (szerk.), *Történelem – kép: Szemelvények a múlt és művészet kapcsolatából Magyarországon*, Budapest (2000), 248–252.

A balácai római kori villagazdaság érmei 1992–2000. év, az 1991-es évre vonatkozó kiegészítéssel. Münzen aus den Ausgrabungen des römerzeitlichen Gutshofs von Baláca in den Jahren 1992–2000, mit den Ergänzungen vom Jahre 1991, BK 6 (2001), 83–96.

A Dessewffy-éremgyűjtemény története. Die Historie der Dessewffy Münzsammlung. The history of Dessewffy's coin collection, *Az Érem*, Budapest, 56/1 (2002), 24–28.

Dessewffy, Gohl, Kerényi, Lányi címszavak, *Magyar Múzeumi Arcképcsarnok*, Budapest (2002), 196–197, 315–316, 460, 544.

A keleti kelta éremverés kronológiai problémái, *A numizmatika és a társtudományok IV. Konferencia Esztergomban 1999. október 1–3*, Budapest (2002), 63–69.

Zwei keltischen Münzschatzfunde im Ungarischen Nationalmuseum (Velem-Szentvid und Ostffyasszonyfa), *FArch* 49–50 (2001–2002), 143–160.

Late celtic coinage in Hungary. Késő kelta pénzverés Magyarországon, NK 100–101, 2001–2002 (2003), 243–250.

Neue Beiträge zur eraviskischen Münzprägung, *Pannonica provincialia et archaeologia. Studia sollemnia Eugenio Fitz octogenario dedicata*, Budapest (2003), 47–56.

Gold coin of a Persian satrap in the collection of the Hungarian National Museum, *Orbis Antiquus. Studia in honorem Ioannis Pisonis*, Cluj-Napoca (2004), 167–170.

“Eraviszkusz” quinar. Quinar der “Eravisker”, *In memoriam Ludovici Huszár*, Budapest (2005), 90–95.

Roman coin hoards from Tövis, *Fontes historiae. Studia in honorem Demetrii Protase*, Bistrița – Cluj-Napoca (2006), 631–640.

Im Vergessenheit geratene keltische Münzfunde von Esztergom, *Slovenská Numizmatika*, Nitra, 18 (2007), 111–114.

Kelta tetradrachma – Rákosi típus, *Új szerzemények a Magyar Nemzeti Múzeumban 2006–2007*, Budapest (2007), 37.

Késő római hibrid kisbronz. Eine hybride

spätromische Bronzemünze. Late Roman hybrid bronze coin, *Az Érem*, Budapest, 63/2 (2007), 1–2.

Páty-Malom dűlő: 1997–1999. évi ásatás érmeinek értékelése, *StCom* 30 (2007), 276–299.

Questions of coin use in the late celtic Transdanubia, *CercNum* 16 (2008), 203–212.

Újabb adatok Pannonia romanizációjához, *A numizmatika és a társtudományok VI. Konferencia Székesfehérváron, 2004 szeptember 24–26*, Budapest (2007), 17–24.

A balácai római villagazdaság érmei, BK 10 (2008), 7–16.

Hoard fragments of Illyrian drachms in the Coin Cabinet of the Hungarian National Museum, V. Spinei, L. Munteanu (eds.), *Miscellanea Numismatica Antiquitatis. In honorem septagenarii magistri Virgilii Mihailescu Bîrliba oblata*, București (2008), 221–228.

Sarmatians and the Roman Coins, *Roman coins outside the Empire: Ways and Phases, Contexts and Functions. Proceedings of the ESF/SCH Exploratory Workshop. Nieborow 3–6 September 2005*, Moneta 82, Wetteren (2008), 255–266 (cu Edit Farkas).

Der “Zichyújfalu” Typ mit Audoleonmonogramm, *NZ* 116–117 (2008), 87–93.

“Purse finds” in the Late Roman graves in Pannonia, *Ex officina ...: studia in honorem Dénes Gabler*, Győr (2009), 525–536.

Ancient coins in the collection of the Museum of Fine Arts, Budapest, *BullMHBA* 110–111 (2009), 75–90.

Ókori érmek az antik gyűjteményben, *BullMHBA* 110–111 (2009), 265–276.

A Magyar Nemzeti Múzeum Éremtárának új szerzeményeiből: 1998–2007, NK 106–107, 2007–2008 (2009), 211–217.

Kelta tetradrachma, L. Pallos (szerk.), *Örök megújulás – Az ezredforduló új szerzeményei a Magyar Nemzeti Múzeumban*, Budapest (2010), 70.

Tárgyleírások, M. Gyöngyössi, Orsolya Mészáros (szerk.), *Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Régészettudományi Intézetének éremgyűjteménye*, Budapest (2010), 32–42.

A dunántúli kelta pénzverések az enemonzói lelet fényében. Celtic coinage in West-Hungary in the light of the hoard in Enemonzo, Á. Nagy, R. Ujszászi (szerk.), *A VIII. Numizmatika és Társtudományok Konferencia. Szeged, 2009. október 7–8–9*, Szeged (2011), 17–31.

Hunkori soliduslelet Tokod-Erzsébetakna területéről. Hunnenzeitlicher Solidusfund aus dem

Gebiet von Tokod-Erszébetschacht, NK 108–109, 2009–2010 (2011), 45–60 (cu P. Prohászka).

A “kelta vezér” – a rákosi éremverés új típusa. The “Celtic chief”, E. Tóth, I. Vida (eds.), *Corolla museologica Tibor Kovács dedicata*, Budapest (2011), 611–621.

A budaörsi római vicus éremleletei, Katalin Ottományi (szerk.), *Római vicus Budaörsön I*, Budapest (2012), 603–615.

Der Münzfund von Zichyújfalu 1873, VAMZ 45 (2012), 537–552.

[Verschiedene Vorstellungen], Susanne Sievers et alii, *Lexikon zur keltischen Archäologie*, II, Wien (2012).

The coin hoard of Abasár, DissArch ser. 3, 1 (2013), 7–21 (cu I. Vida).

Coins and coin use in the Celtic world, ACD 49 (2013), 65–72.

Római köztársaság kori éremlelet Sajóörösről. Der Münzfund von Sajóörös aus der Zeit der Römischen Republik, HOMÉ 52 (2013), 31–45 (cu L. Simon).

Alexander tetradrachms from Abu Hommos, FArch 55, 2011–2013 (2014), 45–52.

The „Raven Deity” – an Interpretation of a Celtic Coin from Transdanubia, *Aeolian scripts: new ideas on the lithic world. Studies in honour of Viola T. Dobosi*, Budapest (2014), 175–182.

Az éremleletek, mint a gazdaságtörténet forrásai a késő vaskori „Pannoniában”, *Ökonomie és ökológia: tanulmányok az ókori gazdaságtörténet és történeti földrajz köréből*, Pécs-Budapest (2015), 307–325.

After Enemonzo – reappraisal of the Transdanubian Celtic coinage, *Suadente nummo vetere: studi in onore di Giovanni Gorini*, Padova (2016), 127–136.

Numismatische Lehre in Ungarn im letzten Jahrhundert, *Numismatik lehren in Europa. Beiträge der Internationalen Tagung vom 14.–16. Mai 2015 aus Anlass des 50-jährigen Bestehens des Instituts für Numismatik und Geldgeschichte der Universität Wien*, Wien (2017), 185–190.

Scarbantia és környékének római érmei. Die römischen Münzen der Stadt Scarbantia und ihrer Umgebung, Soproni Szemle, Sopron, 71/1 (2017), 61–69.

Kelta kisezüst érme, in *Fémek a földből I: Mozaikok Orosháza és vidéke múltjából*, Orosháza (2018), 30–31.

Késő kelta pénzverés a Dunántúlon. Late Celtic Coinage in Transdanubia, *Korszakok és birodalmak határán – kelták a Kárpát-medencében*.

című tudományos tanácskozás konferenciakötete: Tatabánya, 2015. január 15–16, Tatabánya (2018), 97–110.

Apollón felváltja Zeust: Vas megyei kelta pénzek nyomában, *Régészeti nyomozások Magyarországon 2.0*, Budapest (2019), 181–188.

Celtic coins from the Middle Tisza Region: Jász-Nagykun-Szolnok County, East Hungary, ANH 1 (2019), 41–44 (cu P. F. Kovács).

A rare Celtic drachm, ANH 1 (2019), 37–39.

A gold hoard from Savaria, C. Gázdac (ed.), *Group and individual tragedies in Roman Europe. The evidence of hoards, epigraphic and literary sources*, Cluj-Napoca (2020), 503–511.

Háború és a kelta nagyezüstverés a Kárpát-medence térségében, *Numismatica Pannonica II. Proceedings of the conference held by the Antique Numismatic Workshop on the 9th September 2019 at the Hungarian Numismatic Society*, Budapest (2020), 11–20.

Kelta érmek Dunaszekcsőről. Celtic coins from Dunaszekcső, “...mert a gyökér a fa, s nem a korona.” *Ünnepi tanulmányok Nagy Adám numizmatikus 75. születésnapjára*, Szeged (2020), 9–16.

Kelta érmek és egyéb La Tène-kori leletek Jászfákóhalma környékéről, *Tisicum* 28 (2020), 43–56 (cu P. F. Kovács).

Pseudo-Cales Silver coins from the Middle Danubian Region, QT 49 (2020), 167–180 (cu I. A. Vida).

Römische Münzen in der einheimischen Siedlung von Lágymányos und der frühromische Geldumlauf bei den Eraviskern, AArchASH 71 (2020), 605–616.

Some remarks on Eraviscan coinage. Kilka uwag na temat mennictwa Eravisków, NN 15 (2020), 49–64 (cu I. A. Vida).

Újabb kelta kisezüst érme. Eine weitere keltische Silbermünze. A new Celtic small silver coin, *Az Érem*, Budapest, 76/1 (2020), 1–2.

Az eraviscus pénzverés, *Numismatica Pannonica III: Alföldi András születésének 125. évfordulója alkalmából*, Budapest (2021), 11–21.

The hoard of Celtic coins from Deutsch Jahrndorf (Austria, 1855), PamArch 112 (2021), 237–300 (cu J. Militký).

Kelta érmek az Alföldön, *Évezredek a Közép-Tisza mentén. Kapcsolatok és hálózatok*, Szolnok (2021), 101–109.

A Perbálon előkerült érmekről, “*Testas, turres, tegulas, titulosque literate tractavit*”: *ünnepi kötet H. Kelemen Márta 80. születésnapjára*, Esztergom (2023), 407–421.

Recenzii

- A. Houghton, *Coins of the Seleucid Empire from the Collection of Arthur Houghton*, Ancient Coins in North American Collections No. 4, New York 1983, NK 84–85 (1985–1986), 183–184.
- Nancy M. Waggoner, *Early Greek coins from the Collection of Jonathan P. Rosen*, Ancient coins in the North American Collections No. 5, New York 1986, NK 84–85 (1985–1986), 184.
- Museum Notes 28, New York 1983, NK 84–85 (1985–1986), 184–185 (cu M. Szilágyi).
- Museum Notes 29, New York 1984, NK 84–85 (1985–1986), 185–187.
- Studii și Cercetări de Numismatică 8, București 1986, NK 84–85 (1985–1986), 187.
- Sydney P. Noe, *The coinage of Metapontum: Parts 1–2*, NNM 32, New York 1984, NK 84–85 (1985–1986), 183.
- Hyla A. Troxell, *The coinage of the Lycian League*, NNM 162, New York 1986, NK 84–85 (1985–1986), 183.
- Museum Notes 24, New York 1979, NK 86–87 (1987–1988), 184–186 (cu M. Szilágyi).
- Museum Notes 25, New York 1980, NK 86–87 (1987–1988), 186–188 (cu M. Bakos și M. Szilágyi).
- Museum Notes 30, New York 1985, NK 86–87 (1987–1988), 188–189.
- Museum Notes 31, New York 1986, NK 86–87 (1987–1988), 189–191.
- E. Levante, P. Weiss, *Sylloge Nummorum Graecorum, Switzerland I: Cilicia*, Bern 1986, NK 86–87 (1987–1988), 191.
- L. Mildenberg, Silvia Hurter, *The Arthur S. Dewing Collection of Greek Coins 1–2*, Ancient coins in North American collections, New York 1985, NK 86–87 (1987–1988), 191.
- A. Burnett, *Coinage in the Roman World*, London 1987, NK 88–89 (1989–1990), 150.
- M. Alram, *Die Münzprägung des Kaisers Maximinus I. Thrax (235–238)*, MIR 2, Wien 1989, NK 88–89 (1989–1990), 152.
- H. A. Cahn et al., *Griechische Münzen aus Großgriechenland und Sizilien: Antikenmuseum Basel und Sammlung Ludwig*, Basel 1988, NK 88–89 (1989–1990), 149.
- Museum Notes 32, New York 1987, NK 88–89 (1989–1990), 153.
- D. Bérend, *Sylloge Nummorum Graecorum. The Collection of the American Numismatic Society. Part 5: Sicily II: Syracuse – Siceliotas*, New York 1988, NK 88–89 (1989–1990), 149.
- Sylloge Nummorum Graecorum. The Collection of the American Numismatic Society. Part 7, Macedonia I: Cities, Thraco-Macedonian Tribes, Paeonian Kings*, New York 1989, NK 88–89 (1989–1990), 149.
- K. Herbert, K. Candiotta, *The John Max Wülfing Collection in Washington University: Roman Republican Coins*, Ancient Coins in North American Collections No. 7, New York 1987, NK 88–89 (1989–1990), 151.
- J. Melville Jones, *A Dictionary of ancient Greek coins*, London 1986, NK 90–91 (1991–1992), 238.
- Heidemarie Koch, *A hoard of coins from eastern Parthia*, NNM 165, New York 1990, NK 90–91 (1991–1992), 239.
- American Journal of Numismatics 1, 1987, New York, NK 90–91 (1991–1992), 235–237 (cu Katalin Bíró-Sey și M. Szilágyi).
- Edith Schönert-Geiss, *Die Münzprägung von Augusta Traiana und Traianopolis*, Berlin 1991, NK 90–91 (1991–1992), 240.
- W. E. Metcalf (ed.), *Mnemata: Papers in Memory of Nancy M. Waggoner*, New York 1991, NK 90–91 (1991–1992), 235–237.
- E. A. Arslan, *Monetazione aurea ed argentea dei Brettii*, Glax 4, Milano 1989, NK 90–91 (1991–1992), 240.
- K. Butcher, *Roman Provincial Coins: an introduction to the Greek Imperials*, London 1988, NK 90–91 (1991–1992), 239–240.
- Ann Johnston, *The coinage of Metapontum: Part 3*, NNM 164, New York 1990, NK 90–91 (1991–1992), 239.
- L. Mildenberg, *The coinage of the Bar Kokhba war*, Typos VI, Aarau 1989, NK 90–91 (1991–1992), 241.
- Carmen Arnold-Biucchi, *The Randazzo Hoard 1980 and Sicilian chronology in the early fifth century B.C.*, Numismatic Studies 18, New York 1990, NK 90–91 (1991–1992), 239.
- Alexander's drachm mints II: Lampsacus and Abydos*, New York 1991, NK 92–93 (1993–1994), 133–134.
- American Journal of Numismatics 2, New York 1990, NK 92–93 (1993–1994), 133–134 (cu Krisztina Krasznai).
- H.-Chr. Noeske, H. Schubert (Hrsg.), *Die Münze: Bild – Botschaft – Bedeutung. Festschrift für Maria R. Alföldi*, Frankfurt am Main 1991, NK 92–93 (1993–1994), 134.
- R. Martini, Novella Vismara (edd.), *Ermanno A. Arslan Studia Dicata I–III*, Glax 7, Milano 1991, NK 92–93 (1993–1994), 135–136.
- R. Martini, *Monetazione provinciale romana I: Sicilia: Le emissioni tardorepubblicane di Atratinus e le serie con ritratto di Octavianus Augustus e di*

Tiberius (36 a.c. – 37 d.c.), Milano 1991, NK 92–93 (1993–1994), 135.

R. Martini, Novella Vismara, *Monetazione provinciale romana II: Collezione Winsemann Falghera. Vol. 1: Augustus – Vitellius; Vol. 2: Vespasianus – Commodus; Vol. 3: Septimius Severus – Alexander Severus; Vol. 4: Maximinus – Aemilianus; Vol. 5: Valerianus – semiautonome; Vol. 6: Indici, Tabelle bibliografiche*, Glaux 8, Milano 1992, NK 92–93 (1993–1994), 135.

R. Martini, *Monetazione provinciale romana II: Bibliografia generale (fino al 1991). Indici bibliografici 1–2*, Glaux 9, Milano 1992, NK 92–93 (1993–1994), 135.

American Journal of Numismatics 5–6, New York 1993–1994, NK 94–95 (1995–1996), 139–141 (cu Krisztina Bertók, M. Szilágyi și Cs. Tóth).

Franziska Schmidt-Dick, *Die römischen Münzen des Medagliere im Castelvecchio zu Verona*, TNRB 9, Wien 1995, NK 94–95 (1995–1996), 144.

I. Lukanc, *Les imitations des monnaies d’Alexandre le Grand et de Thasos*, Wetteren 1996, NK 94–95 (1995–1996), 141.

B. Kaposy, *Sylloge Nummorum Graecorum: Schweiz II, Münzen der Antike. Katalog der Sammlung Jean-Pierre Righetti im Bernischen Historischen Museum*, Bern – Stuttgart – Wien 1993, NK 94–95 (1995–1996), 142–143.

American Journal of Numismatics 7–8, New York 1995–1996, NK 96–97 (1997–1998), 183–185 (cu Edit Farkas, L. Pallos și M. Szilágyi).

R. Göbl, *Die Hexadrachmenprägung der Gross-Boier: Ablauf, Chronologie und historische Relevanz für Noricum und Nachbargebiet*, Wien 1994, NK 96–97 (1997–1998), 186.

B. Prokisch, *Die römischen Münzen des Oberösterreichischen Landesmuseums in Linz (Generalsammlung)*, TNRB 10, Wien 1998, NK 96–97 (1997–1998), 189–190.

W. E. Metcalf, *The silver coinage of Cappadocia, Vespasian-Commodus*, NNM 166, New York 1996, NK 96–97 (1997–1998), 190.

Numizmatika és társtudományok III: Nyíregyháza 1997. október 17–19, Nyíregyháza 1999, NK 98–99 (1999–2000), 133–134.

American Journal of Numismatics 12, New York 2000, NK 100–101, 2001–2002 (2003), 276–277 (cu M. Szilágyi).

Ausgewählte Funde vom Rennweg 44 in Wien, Wien 2004, NK 102–103, 2003–2004 (2004), 161–162.

M. Alram, Rika Gyselen, *Sylloge Nummorum Sasanidarum – Paris, Berlin, Wien. Vol. I: Ardashir*

I. – Shapur I., Wien 2003, NK 102–103 (2003–2004), 162.

N. Schindel, *Sylloge Nummorum Sasanidarum – Paris, Berlin, Wien. Vol. III: Shapur II. – Kawad I./2*, Wien 2004, NK 104–105 (2005–2006), 182–183.

G. Gorini, *Il ripostiglio di Enemonzo e la monetazione del Norico*, Padova 2005, NK 106–107, 2007–2008 (2009), 235–236.

Numismata Carnuntina. Forschungen und Material I–III, Wien 2007, NK 106–107, 2007–2008 (2009), 237–238.

Cs. Tóth, A. Ulrich, *Az újfelhértői aranyéremkincs*, Budapest 2007, NK 106–107, 2007–2008 (2009), 241–242.

C. Găzdac, *Monetary circulation in Dacia and the provinces from the Middle and Lower Danube from Trajan to Constantine I (AD 106–337)*, Cluj-Napoca 2010, NK 108–109, 2009–2010 (2011), 250–251.

P. Vargyas, *A pénz története Babilóniában a pénzverés előtt és után*, Pécs – Budapest 2010, NK 108–109, 2009–2010 (2011), 248–250.

A VIII. Numizmatika és Társtudományok Konferencia: Szeged, 2009 október 7–9, Szeged 2011, NK 110–111, 2011–2012 (2013), 163.

N. Schindel, *Sylloge Nummorum Sasanidarum – The Schaaf Collection*, Wien 2014, NK 112–113, 2013–2014 (2015), 245.

Sylloge Nummorum Graecorum: Czech Republic. Vol. 1. The National Museum Prague: Part 3: Macedonia and Paeonia, Prague 2016, NK 114–115, 2015–2016 (2017), 215–216.

M. Budaj, J. Hunka, *Nálezny mincí na Slovensku. Coin Finds in Slovakia*, V/1, Bratislava – Nitra 2019, NK 116–117, 2017–2018 (2019), 151.

Lucrări de popularizare

Görög pénzforgalom a Kárpát-medencében, *PSz* 27/3 (1983), 387–390.

Kora császárkori ellenjegyek a római pénzen. Countersigns on early Roman Empire period coins, *Az Érem*, Budapest, 40/1 (1984), 1–5.

Damnatio memoriae, *ÉL* 1/4 (1990), 24–25.

Nagy Sándor pénzverése, *MNTÉ* 1981–1982 (1991), 91–99.

Késő kelta pénzverés Magyarországon. Späte keltische Münzprägung in Ungarn. Late Celtic minting in Hungary, *Az Érem*, Budapest, 48/2 (1992), 1–8.

A görög pénzverés kezdete, *ÉL* 3/13 (1992), 13–21.

Kelta pénzverés Magyarország területén, *ÉL*

7/38 (1996), 3–9 (I); 7/39 (1996), 3–7 (II); 7/40 (1996), 3–7 (III).

Pénzek a honfoglalás előtt Magyarországon, Giro Rt. évi jelentése (1996–1997), 42–43.

A görög poliszok pénzverése, PSz 48/4 (2003), 425–434.

A hellénizmus pénzverése, PSz 48/5 (2003), 507–515.

A kelta pénzverés, PSz 48/6 (2003), 600–608.

A pénzverés kezdete, PSz 48/4 (2003), 294–303.

A provinciák pénzverése a római császárkorban, PSz 48/10 (2003), 1026–1035.

A római köztársaságkor pénzverése, PSz 48/7 (2003), 703–712.

Görög éremverés a klasszikus korban. I, ÉL 14/81 (2003), 3–9.

Görög éremverés a klasszikus korban. II, ÉL 15/80 (2004), 3–8.

Antik numizmatika, I. Bertényi (szerk.), *A történelem segédtudományai*, Budapest (2006), 203–207.

Nagy Sándor pénzverése, *Ókor: folyóirat az antik kultúráról*, Budapest, 10/1 (2011), 100–102.

Numizmatika, R. Müller, Cs. Tóth (szerk.), *Régészeti kézikönyv*, Budapest (2011), 417–435.

Ismeretlen kelta kieszűstérem. Unbekanntes keltisches Kleinsilber. Unknown Celtic silver fraction, *Az Érem*, Budapest, 68/2 (2012), 1.

Pénzforgalmi kutatások a római kori Magyarországon, *Altum Castrum* 2 (2012), 2.

Kelta pénzverés a Dél-Dunántúlon, ÉL 24/137 (2013), 3–9.

A tótfalusi kelta kieszűst lelet, 1903, *Kincseskamra: kincsek és éremleletek Pest megyében*, Szentendre (2015), 11–12.

Bizánci solidusokról, *Szent Márton és Pannónia: kereszténység a római világ határán*, Pannonhalma (2016), 278–280.

A Birodalom peremén: Az eraviscusok, *Határtalan régészet*, Szeged, 6 (2021), 15–19.

Prezentári

Side története és pénzverése: A saarbrückeni egyetem Ókortörténeti Tanszékének ideiglenes kiállítása a Magyar Nemzeti Múzeumban, ÉL 1/1 (1990), 33–34.

A numizmatika és a társtudományok, Szeged 1993. X. 25–26. c. konferenciabeszámoló, MH 14/12 (1993), 321.

Kárpát-medence pénzverése: A Magyar Nemzeti Múzeum Éremtárának időszaki kiállítása, Budapest 1994 (pliant de expoziție) (cu I. Gedai și Krisztina Krasznai).

A numizmatika és a társtudományok II. Debrecen, MH 16/11 (1995), 318–319.

Icomon, az Érem- és Bankmúzeumok Nemzetközi Szervezete II. Nemzetközi konferenciája (Bécs, 1996. X. 22.–24.), ÉL 7/40 (1996), 24–25.

Icomon konferencia: Bécs, 1996. X. 16–19, MH 17/12 (1996), 333.

A longobárd pénzverés története – kiállítás Sárospatak, 1995. XII. 16, MH 17/2 (1996), 43.

A Magyar Nemzeti Múzeum Éremtáráról, MM 2/3 (1996), 53–54.

Numizmatikai konferencia, Nyitra 1996. X. 22–24, ÉL 7/40 (1996), 25 și MH 17/12 (1996), 328.

Társulati élet 1994–1995, NK 94–95 (1995–1996), 152–156.

A XII. Nemzetközi Numizmatikai Kongresszus, Berlin, 1997. szeptember 8–12, ÉL 8/46 (1997), 288–289 și MH 18/7–8 (1997), 186–187.

Munkács: A Rákóczi-szabadságharc pénzügyei (1703–1711) c. kiállítás, MH 18/7–8 (1997), 186–187 (cu Cs. Tóth).

Numizmatika: [Nemzetközi szimpózium Bécsben], Forint, Budapest, 34/4 (1997), 16 (cu Cs. Tóth).

Lányi Vera (1939–1997), NK 96–97 (1997–1998), 5–6.

“Az arisztokrácia éremgyűjtése”, MH 20/2 (1999), 44.

II. Nemzetközi Numizmatikai Kongresszus Horvátországban Opatija, 1998. Október 15–17, ÉL 10/54 (1999), 24–25.

Drezda, Staatliche Kunstsammlungen, Éremtár, MH 20/4 (1999), 110.

Keltiske mynter, Oslo 1999, pliant de expoziție (cu Katalin Bíró-Sey și Anette Kristoffersen).

Kortárs numizmatikusok munkái: IV. Torbágyi Melinda cikkei és könyvismertetései 1983–1996, ÉL 10/54 (1999), 17–23.

Beszámoló a Szlovák Numizmatikai Társulat 30. jubileuma alkalmából rendezett konferenciáról: Trencsén, 2000. június 24–25, ÉL 11/63 (2000), 22.

Műtárgyak kiviteli eljárására vonatkozó tudnivalók, ÉL 11/61 (2000), 23–24.

Szemelvények Dessewffy Miklós gróf érmeiből, ÉL 11/61 (2000), 4–8.

Társulati élet 1998/1999, NK 98–99 (1999–2000), 141–144.

Az Éremtár új szerzeményei. Antik gyűjtemény, *Új szerzemények a Magyar Nemzeti Múzeumban*, Budapest, I (2001), 70–73.

A Magyar Numizmatikai Társulat hírei, Pécsi

Dénár: A baranyai éremgyűjtők híradója, Pécs, 1/4 (2001), 6.

Válogatás a rendezvények után beérkezett köszönőlevelekből [Az 1000 éves magyar pénzverés és 100 éves a Magyar Numizmatikai Társulat kiállítás és konferencia], ÉL 12/69 (2001), 15–19 (cu L. Zombori).

Az Éremtár és a magángyűjtők, MM 3 (2002), 39–41.

Társulati élet 2000/2001, NK 100–101, 2001–2002 (2003), 281–285.

Társulati élet 2002/2003, NK 102–103 (2003–2004), 170–173.

A Magyar Numizmatikai Társulat 2004. évi közgyűlése, MH 26/4 (2005), 135–136 și Pécsi Dénár: A baranyai éremgyűjtők híradója, Pécs, 5/3 (2005), 2–3.

XIII. Nemzetközi Keltológiai Kongresszus, Bonn 2007, július 23–27, MH 9/10 (2007), 180–181.

Köszöntő az Éremtani Lapok 100. számának megjelenésére, ÉL 17/100 (2006), 3.

Társulati élet 2004–2005, NK 104–105 (2005–2006), 187–191.

Magyarország 1000 éves történelme érméken és emlékérmeken: Gyöngyös, Huszár Lajos Éremtár, MH 7–8 (2007), 120.

A XIII. Nemzetközi Keltológiai Kongresszus, ÉL 19/107 (2008), 25–26.

Érmész konferencia Szegeden 2009, www.magyarmuzeumok.hu (01.12.2009).

Kárpát-medencei kelta érmek a Nemzeti Múzeum Éremtárában, Muzeumcafé 3/1 (2009), 33–36, 89.

Fémpénzzel fizet a jelenben a múlt – a hellenisztikus kor érmészete, Muzeumcafé 3/4 (2009), 36–39.

Kelta aranyérmek a Pozsonyi Várban, www.sirasok.blog.hu (02.09.2009).

Kovácsnai Viktória 65. születésnapjára, NK 106–107, 2007–2008 (2009), 3.

Köszöntő a 100. szám megjelenésére, Pécsi Dénár. A baranyai éremgyűjtők híradója, Pécs, 9/11 (2009), 3.

Mennyit érnek a múlt pénzei? A Nemzeti Múzeum görög érméi, Muzeumcafé 3 (2009), 25–28.

Nemzetközi Numizmatikai Konferencia: Róma, 2008. szeptember 29–30, ÉL 20/114 (2009), 22–23.

Társulati élet: 2006–2007, NK 106–107, 2007–2008 (2009), 246–250 (cu Fr. Soós).

Nagy Sándor pénzverése: Az évszak műtárnya. Szépművészeti Múzeum – Antik gyűjtemény, Budapest (2010), pliant de expoziție.

A numizmatika és a társtudományok VIII. Konferencia Szegeden, 2009. október 7–9, ÉL 21/120 (2010), 18–19.

Vélemény a vándorgyűlésről, Pécsi Dénár. A baranyai éremgyűjtők híradója, Pécs, 10/9 (2010), 7.

A numizmatika és a társtudományok konferencia, Szeged, Móra Ferenc Múzeum, 2011. X. 5–7, MM (03.11.2011).

Társulati élet 2008–2009, NK 108–109, 2009–2010 (2011), 239–245 (cu Fr. Soós).

Bakos Miklós (1926–2012), NK 110–111, 2011–2012 (2013), 3–6.

Fitz Jenő (1921–2011), NK 110–111, 2011–2012 (2013), 7–8.

Megemlékezés Bakos Miklósról a Magyar Numizmatikai Társulat elnökéről, SzKp 21 (2015), 3–4.

A nagy háború és az érmészet: válogatás hazai magángyűjtemények érmeiből, Budapest (2015), 16 pag., pliant de expoziție (cu P. Török).

Pécsi dénár: a baranyai éremgyűjtők híradója 1–168, 2001–2015, NK 112–113, 2013–2014 (2015), 237.

Baranya megye a késő vaskorban – Az első érempénzek, *Érem- és kincsleletek Baranya megyében: Időszaki kiállítás* (caiet de expoziție), Pécs (2016), 16–17 (cu Csilla Gáti și B. Nagy).

A Dunaszekcsőn talált kelta éremlélet, *Érem- és kincsleletek Baranya megyében: Időszaki kiállítás* (caiet de expoziție), Pécs (2016), 17–18 (cu B. Nagy).

Eraviszkusz és kora császárkori római pénzek – tárgyleírások, *Pompeji – élet és halál a Vezúv árnyékában: kiállítás a Móra Ferenc Múzeumban* (caiet de expoziție), Szeged (2016), 118–124.

Ismeretlen kelta kieszűstérem, *Bélyegvilág: Filatéiai és Numizmatikai Szemle*, Budapest (2016 november), 11.

„A pénz beszél ...” – Római pénzek a kora császárkorban, *Határtalan régészet: régészeti ismeretterjesztő magazin*, Szeged, 1/2 (2016), 62–64.

Dr. Lázár László (1928–2017), NK 114–115, 2015–2016 (2017), 10.

Társulati élet 2014–2015, NK 114–115, 2015–2016 (2017), 221–229 (cu Fr. Soós).

Ismeretlen kelta kieszűstérem, *Bélyegvilág: Filatéiai és Numizmatikai Szemle*, Budapest (2020 október), 14.

Apénzajtót nyit a nagyvilágra. Határokon átívelő pénzforgalom az ókortól napjainkig, *Határtalan régészet: régészeti ismeretterjesztő magazin*, Szeged, 6 (2021), 5–9 (cu Erika Garami și Cs. Tóth).

Abrevieri			
AArchASH	Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae, Budapest.	Muzeumcafé	Muzeumcafé. A magyar muzeológia magazinja, Budapest.
ACD	Acta Classica Universitatis Scientiarum Debreceniensis, Debrecen.	NN	Notae Numismatae. Zapiski Numizmatyczne, Krakow.
Altum		NNM	Numismatic Notes and Monographs, New York.
Castrum	Archeologia – Altum Castrum Online Magazin, Visegrád.	NK	Numizmatikai Közöny, Budapest.
ANH	Acta Numismatica Hungarica. Journal of the Hungarian Numismatic Society, Budapest.	Numizmatika	Numizmatika. Spravodajca Slovenskej numizmatickej spoločnosti, Bratislava.
BK	Balacai Közlemények, Veszprém.	NZ	Numismatische Zeitschrift, Wien.
BullMHBA	Bulletin de Musée Hongrois des Beaux-Arts, Budapest.	PamArch	Památky archeologické, Prague.
CercNum	Cercetări Numismatice, București.	PSz	Pénzügyi Szemle. Public Finance Quarterly, Budapest.
DissArch	Dissertationes Archaeologicae, Budapest.	QT	Quaderni Ticinesi di Numismatica e Antichita Classiche, Lugano.
ÉL	Éremtani Lapok, Budapest.	StCom	Studia Comitatus. Régészeti tanulmányok, Szentendre.
FArch	Folia Archaeologica, Budapest.	SzKp	Szegedi kispénz: a Magyar Éremgyűjtők Egyesülete Csongrád Megyei Szervezetének tagilletményi lapja, Szeged.
FMRU	Die Fundmünzen der Römischen Zeit in Ungarn, Bonn-Berlin.	Tisicum	Tisicum. A Jász-Nagykún-Szolnok megyei múzeumok évkönyve, Szolnok.
HOMÉ	Herman Ottó Múzeum Évkönyve, Miskolc.	TNRB	Thesaurus Nummorum Romanorum et Byzantinorum, Wien.
MH	Múzeumi Hírlevél, Budapest.	VAMZ	Vjesnik Arheološkog Muzeja u Zagrebu, Zagreb.
MIR	Moneta Imperii Romani, Wien.	ZM	Zalai Múzeum, Zalaegerszeg.
MM	@Magyar Múzeumok: a Pulszky Társaság – Magyar Múzeumi Egyesület online magazinja, Budapest (exclusiv online).		
MNTÉ	Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve, Budapest.		